

Za navadno dvestopno vrsto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat, 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; veče pis-menke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V torek,

četrtak in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . . 7 for. 50 kr.
 „ pol leta . . . 3 „ 70 „
 „ četrt leta . . . 2 „ — „
 „ mesec . . . — „ 70 „

Po pošti:

Za celo leto . . . 9 for. 50 kr.
 „ pol leta . . . 4 „ 80 „
 „ četrt leta . . . 2 „ — „
 „ mesec . . . — „ 90 „

Št. 23.

V Celovcu v saboto 23. februarja 1867.

Tečaj III.

Dvalizem.

Spisal A. D. Zagorski.

(Konec.)

Dvalisti se bahate na dalje, da ste (Schmerlingovo) ustavo sè svojo trdovratno opozicijo pogube rešili. Opozicija ta dasi tudi krivična vam je bila lahka, vse drugače ko nam naša zoper Schmerlinga, za kar se imate edino le od vas zaničevanemu prostemu potu sept. manifesta zahvaliti. Ali kako morete trditi, da ste s to opozicijo februarno ustavo rešili, to nam ne gre v glavo. Do zdaj ste se le z Madjari poravnali, in sicer tako, da ste njih postopanje odobrili, ki se za Schmerlingovo celej Avstriji namenjeno ustavo nič ne brigajo in se le svoje l. 1848 skovane madjarske ustave trdovratno držé. Po tem takem ste bistvu februarne ustave: — célo Avstrijo obsegajočej nemškej centralizaciji — popolnoma slovo dali. Najmenitnej del februarne ustave, — širji reichsrath — je šel za vselej rakom žvižgat. A z drugo polovico februarne ustave z nemško centralizacijo in ožim reichsrathom tostran Litave — pa niste še zmagali. Nikar torej ne delajte računa brez krčmarja. Verujte nam, da nemška reichsrathska centralizacija Slovanom tako malo diši, ko Madjarom. Ako torej mislite in se nadjate, da bodo Slovani nemško-centralistično palico, ktero so vam Madjari, kar se njih tiče, lih kar iz rok izbili, hvaležno lizali, se v oži reichsrath podali in se vam sramotno za orožje izdali v cimpranje nemškega Orszaga tostran Litave, potlej se jako, jako motite. Če bi prav Poljakom kako mastno

kost vrgli in jih s tem v oži reichsrath privabili, kaj bi s tem boljši bili? Vsi drugi Slovani, Poljake kot izdajavce proklevši, bi vse eno lepo doma ostali in se na noben državni zbor ne podali, ki ni sestavljen in sklican v smislu adrese trojedne kraljevine, ki bi dajal cesarju, kar je cesarjevega, državi, kar je državnega, pa tudi vsakému narodu, kar je narodovega. V tak pravičen zbor so pripravljani Slovani iti, v drugega pa ne; kajti vsi pošteni ljudje in tudi mnogi Nemci so začeli že priznavati, da postava: Naj imajo v državi vsi narodi enake butare, pa eni naj gospodarijo, drugi naj jim hlapčarijo, eni naj delajo, drugi naj molzejo — ta postava ni Božja, ampak čudna postava. In taka postava je februarna ustava. Krivična je nam Slovanom ravno tako ko Madjarom. Zato je bila pred dvema letoma razun pešice Nemcev od vseh družih Avstrijanov zavržena in na zadnje od vlade same sistirana. In kakoršna je bila takrat, takova je še dan danes. Za tega delj, če bi ta ustava v svobodoumnem oziru še toliko vredna bila, če bi s političnimi pravicami še tako bogato obdarovana bila, ne bi pri vsem tem ni najmanjšega upanja bilo, da bi jej kdaj tako imenovani „verfassungsschreierji“ (dasi ravno se že naprej zmage veselijo) le polovico veljave pridobili in jo vsaj tostran Litave od smrti obuditi mogli. Koliko manj se pa to zgoditi more, ker je ta oktovarna ustava s svojo gosposko zbornico, s svojim 13 §, s svojimi od vlade voljenimi predsedniki itd. itd. tako revna, da jo že Nemci sami lepej mizi s praznimi skledami primerjajo. Z rešitvo polovične februarne ustave ali s predlitavskim nemskim

Orszagom bo torej težko, težko kaj. Zares pomilovanja vredna je uboga Avstrija, ako bo od nespametnih politikonov zapeljana spet prazno slamo mlatiti, svoje moči tratiti in narodom pravico kratiti začela z vpeljevanjem neizpeljive in to-ter unostrian Litave enako zavržljive februarne ustave, na kterej Nemci sami nič drugega dobrega ne najdejo, ko to, da njihovej supremaciji ugaja in nemško Predlitavijo jim zidati pomaga. Ali ravno zavoljo te lastnosti svoje je bila že enkrat zavržena, pa bo kmalo zopet, ako Bog da in — sloga slovanska.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 16. febr. → (Ne prena-glite se! — Akademski Leseverein.) Iz Ogrskega doné nekaj dni sem, od kar namreč je ogrsko ministerstvo imenovano, samo navdušeni eljen-klici, mesta se razsvetlujejo, veselice napravljajo, novi ministri in Deak na čelu nad oblake povzdigujejo in ko rešitelji Ogrske, prav za prav Madjarske, z vsó mogočo slavo slavijo i. t. d. Da so Ogrji svojo starodavno ustavo spet nazaj dobili in da imajo zdaj odgovorno vlado, kdo bi jim to zavidal ter černo gledal, da se zdaj tolikanj veselé? Vse drugo pa je — dvalizem, ki ga mislijo s tem slovesno vpeljati. Tu je pa gotovo prezgodaj veseliti se in z rokami ploskati, ker žalostne poskušnje od l. 48 nas učé, da ž njim ni nič in tudi nič biti ne more, če ga tako izpe-

Besednik.

Slovensko-nemški slovar.

Prepir med Levstikom in Cigaletom je zmiraj hujši. Cigale skorej očitno sega po Levstikovih plečih. Levstikova dosedanja delavnost tega gotovo zaslužila ni; vsi Slovenci in zlasti mi Kranjci bi ga imeli podpirati, da bi se Levstiku tudi gotova prihodnost ustanovila in to timveč, ker mu jo je nekdaž poderla prenapeta, enostranska strast rajnega G.; vendar de mortuis nil nisi bene. Da bi Cigaletov slovník pri obilnej pomoči bil lahko drugače izdelan, raznih marog očiščen, to Cigale sam gotovo bolje ve, kot kateri koli bodi. Mi upamo, da se jih bo Levstik popolnoma ogibal; se ve da prave popolnosti, ki bi vsem vstregla, pod solncem ni. Ker se mi pa zdi, da se Levstik gledé na razne njegove spise v „Novicah“ in v „Glasniku“, gledé na dotična naznanila v marsikteri stvari moti ali vsaj po volji ne dela, naj Slovenci prevdarjajo sledeče opombe. Naj bi se nikar ne mislilo, da je vsak izrek, ki se tudi v nemščini nahaja, iz nemškega izposojen. Dosti navad, dosti šeg, dosti izrekov kaže na naravna izvorna pota človeške izobraženosti; nekatere nas spremljajo do začetka ali vsaj v najstarše zgodovinske čase raznih zemeljskih narodov; timveč bodo sorodni indogermanski ali prav za pra indoevropski jeziki imeli dosti enakih izrekov za enake misli, za enake želje, za enake šege za razno enako početje. Naj bi si tedaj nikakor ne prezirala naravna načela občne povestnice o razvijanju človeštva, napačno filozofična pravila imenovana. Naj bi se tudi ne prezirali zgodovinski vzroki; ali si niso Nemci izposodili dosti navad in šeg od bližnjih Slovanov? Zakaj bi ne bili mnogih izrekov po slovanski zavijali? Ali ne spričuje to gotovo, da so si bajovarski (parski) Nemci od Slovencev marsikaj izposodili, ker Slovenci so po večem stanovali po zemlji sedanjega bajovarskega rodu. Tu naše jezikoslovce napačne misli o preseljevanji in razširjanji raznih narodov motijo. Bajovarci niso z mečem posekali vseh Slovencev — do zadnjega otroka, ampak jih zmagaje so se v večini med njimi naselili in čez nje gospodovali in ker so ljudje vendar le ljudje, so se s časoma ž njimi pomešali. Naj mi nikar Levstik ne ugovarja, in nasprotno sklepa iz Schmeller-a, iz Lexer-a. Jezikoslovec Levstik bi imel vedeti, da Lexer nima nobene posebne veljave med Nemci; toda tam gotovo, kjer se z učenim Schmeller-om vjema. Napačno pa je sklepati: Schmellerov bajovarski rečnik enako frazo ima, kot slovenski narod. Ker je drugi Nemci nimajo, so jo Slovenci izposodili od Bajovarcev. Iz 8., 9., 10. stoletja, da posled-

njih ne omenjam, se da izvorno dokazati, da so po zgornje-Avstrijskem, po Salcburškem semtertje po vaseh še Slovenci stanovali — od katerih sedaj ni duha ne sluha, ako bi antropologi ne zasledili nikakoršnega bolj ali manj še slovanski glavi podobnega obličja pri ondrotnih kmetih. Pa saj tu ne mislim dotičnih stvari preiskavati!

Naj bi se ne vohale pri vsakej do sedaj še ne dognani besedi keltovske korenike. Razun spredaj rečenega bi tu le omenil, da je keltovsko jezikoslovje še sila malo razvito; tu ne mislim na znanega Mone'a in druge može enake baže; najučenejši po svojih spisih mnogokrat priznavajo, da je vse še kaj malo dognano. Kakšni da so pa keltovski slovarji, kako da se nikakor nanje zanašati ne moremo, to je vsakemu znano, ki se je z dotičnim jezikom ali pa ž njegovo zgodovino le nekoliko natanko pečal. Jako prebrisani, sila razsodni in preučeni Šafarik je poznal dosti keltovskih besedi v slovanskem narečji. Od takrat je pa keltovsko jezikoslovje jako napredovalo in vendar je slavni Miklošič skorej vse slovanske besede Keltovcem vzel in jim ali slovansko koreniko določil ali pa sorodno besedo v staro-nemščini pokazal, od koder so si Slovani marsiktero tudi naravnost z rečjo izposodili.

Naj bi se pri slovarji ne gledalo toliko na primerjavo slovenščine s tujimi jeziki, temveč primerjajo naj se le slovanska narečja, zlasti pa jugoslovanski in ruski jezik,

ljevati mislijo, kakor so ga takrat skušali, sicer gorje ti Avstrija! Slovaki, Srbi in Romani, pred vsem pa Hrvatje bodo gotovo še krepkeje ko tedaj na noge stopili in tudi v djanju pokazali, da niso volje Madjarom kratko in malo ne udati se ter v velikem Madjar-Orsagu vtopiti. Če Madjari res mislijo meni nič tebi nič vse pohlastati, in da bodo vsi drugi narodi radi volje plesali, kakor bodo oni godli, grozno se motijo in prej ali slej se bodo osramotili in opekli. Pa tudi Beust naj nikar ne misli, da je s tem že Avstrija rešena in da je on tisti obljubljeni Mesija, ki ima državo našo od prepa- da odtegniti, če bo le Madjarom in njihovim privržencem vse dovolil, vsem drugim narodom pa malo ali nič dal. Vsem se mora pravica zgoditi, vsi imajo po postavnih svojih zastopnikih na to gnati in tako delati, da se enakopravna Avstrija vstroji. Beust naj nikar ne misli, da je oktoberska diploma in septemberski patent zdaj že — tabula rasa, vse pobrisano in neveljavno, — obé listini ste dobri s h r a n j e n i v deželnih pismohranah, nikakor pa raztrgani, tedaj se bodo federalisti vedno nanje sklicevali in tirjali, kar se jim je po njih obljubilo, naj velja, kar hoče. Storili bodo to gotovo zdaj vsi naši poslanci. „Telegr.“ sicer Beustu svetuje, naj se zdanji zbori razpusté in nove volitve razpišejo, ker bode v državnem zboru od 204 poslancev gotovo 108 federalistov in le 96 Nemcev; ali javljene si bo z novo izvoljenimi poslanci kaj prida pomagal, ker čedalje bolj se naroči zavedajo, da je Avstrija potrebna, pa ne dvalistična ali centralistična, ampak federalistična, vsem enakopravna!

Priobčili ste od tod že nekatere dopise, ki vam naznanjajo, kako da so se tukajšnji dijaki na vseučilišču zaradi akademiške čitalnice sprli; naj vam nekaj še jaz poročim o vspehu zadnjega shoda vseh slovanskih društev, da se bote prepričali, da slovanska vzajemnost ni samo prazna beseda, ampak da se je že res vkoreninila v srcih vseh pravih Slovanov, posebno pa da se lepo goji med šolsko mladino. Pretečeni petek zbrala so se vsa tukajšna slovanska društva pri „Dreherju“ na „Landstrasse“ ter se v vzajemnem postopanju proti nemškem dijakom pogovarjala ter sklenila, da vsi slovanski udje akademiške čitalnice — ali kakor je od zdaj, nemške čitalnice — izstopijo, kajti to zahteva od njih značajnost in

čast, in da vsi pristopijo k tukajšnji „slovanske Besedi“. Sklenilo se je tudi, naj se na vsa slovanska vredništva piše, ki so do zdaj zastoj pošiljala svoje liste „Lesevereinu“, da naj prihodnjic ne pošiljajo več semkaj svojih listov, ampak naprosijo naj se, da bi dalje blagovolila pošiljati svoje liste „slovanski Besedi“.

Jaz v imenu tukajšnih Slovencev tedaj slavnim slovanskim vredništvom hvalo izrekam za dozdanjo podporo in jih lepo prosim, da bi za naprej nam svoje liste pošiljala v „Besedo“ pod naslovom: „Slovanská Beseda, Wien, Stadt, Strobelgasse“. Časniki pa, ki so dozdej „Besedi“ in „čitalnici akademiški“ zastoj dohajali — kakor „Slovenec“, „Novice“ in „Glasnik“, naj pa en iztis kakemu družemu zavodu, ki bode bolj hvaležen za to dobroto, pošiljajo in naj čisto odtegnejo svoje liste nemškemu „Lesevereinu“, ki je nas Slovane tako nesramno zatiral. — Moja prva prošnja velja posebno čestitim vredništvom: „Slov. Gospodarja“ v Mariboru, „Domovine“ v Gorici, „Zgodnje Danice“ v Ljubljani in „Primorca“ v Trstu.

Še enkrat prisrčna zahvala za dozdanjo podporo in prelepa prošnja za prihodnjo!

Slovenske dežele.

Iz Celoveca. (Beustovo pismo; avtonomisti, čudni ptički; ubogi Hervatje.) Tudi gosp: minister baron Beust je poslal neko pismo na dež. namestnike in predsednike, v katerem jim misli in namene sedanje vladine politike naznanja. Med drugim pravi, „da je vlada na potu, kterege je zdaj nastopila, daleč od vsake pristranosti, in da nima namena, komu kako prednost dajati ali pa komu kako škodo napravljati“. Lepe besede, pa le škoda, da nam Slovincem ne gređó v glavo. Če je gosp: Beust res teh misli, zakaj pa ne pošlje vladnega pisma na dež. zbor tudi v slovenskem jeziku? Ali se ne pravi to po postranskem potu hoditi, Nemcem prednost dajati, tretjino koroških prebivalcev prezirati in 120.000 Slovincem zastran narodnih pravic škodo narejati? Da dež. zbor zavoljo tega še čerh-

nil ni, ne čudimo se; ali to pričakujemo, da bode novi dež. predsednik visokej vladi zastran naših narodnih razmer resnico naznanil in tmno razsvetil, v katero je stara birokracija dunajsko gospôdo zapeljala. — Še le dve seji je dež. zbor imel, in že se vidi, da tudi v dež. dvorani svitati jame. Moró — Herbert — Čabušnikovej stranki že klenka, ne obvelja jej vsaka besedica; poslanci, posebno novo izvoljeni, kažejo, da so volje stati na svojih nogah in ne le z glavami činkati. To bode velik dobiček in napredek! Da bi se le tudi avtonomističnih misli odkrizali in ne trobili v Kaiserfeldov rog. Ta gospod — naš Blagotišek — je čuden liberalec. Njegova trompeta — graški „Telegraf“ — že trobi, da bode treba novih volitev v državni zbor in v dež. zbor. Avtonomisti namreč čutijo, da je med poslanci preveč federalistov, kateri bojo sistemo sedanjega ministerstva obsodili in poderli: torej domú ž njimi, da dobomo novih poslancev — dvalističnega in avtonomističnega duha. Ali niso to res prav čudni ptički, ki ne gređó v noben dež. in dež. zbor, v katerem že popred večine nimajo? — Hudi časi čakajo vse Slovane takraj Litave; naj hujša burja pa menda bo nad Horvati razsajala. Prej ko ne pridejo ob svojo dvorno kancelarijo in vso dež. avtonomijo, katero so dobili v plačilo od visoke vlade, da so leta 1848 toliko kervi in dnarja darovali za cesarski prestol in celo državo. Bog jim — bratom našim — pomagaj serčno premagovati vse skušnjave in težave! Slovanska sloga in solidarnot reši tudi nje; zatorej složno, složno!

Iz Rožeškega okraja. Pri volitvah za deželni zbor smo mi Koroški Slovenci propadli. Vkljub vsemu prizadevanju rodoljubnih slovenskih volilcev ni bilo mogoče, le enega onih mož, ki so nam za deželne poslance bili priporočeni, spraviti v deželni zbor. Obsojeni smo spet za 6 let, da nas bojo v deželnem zboru prezirali. Kot ubogi Lazarji bodemo stali pred deželno dvorano in čakali, da nam gospodje iz bogato pogrnjene nemške mize kake drobtine iz milosti podelijo. Bati pa je se celó, da nas bojo odpodili, ko bi jih hotli česa prositi.

Edini naš zastopnik v prejšnjem deželnem zboru, ki je po nesrečni naključbi bil iz zbora pahujen, je nekaterekrat za nas svoj glas povzdignil, pa so se mu le posmerhovali in sirovo mu odgovarjali. On ničesar ni mogel opraviti: novo izvoljenim poslan-

Saj so slovarji drugih narodov tudi tako osnovani. Gledé na vse rečeno se mi ne zdi čudno, da se celo mladi, krepki možaki bojé, da ne bodo učakali zaželenega slovensko-nemškega slovarja. In prav po pravici se bojé, ker Levstiku ne bo mogoče dognati vseh preiskav in primerjav, o katerih je v „Novicah“ govoril. Kako bi mu bilo mogoče, ker se še le mora keltovskega, gotskega, staronemškega in drugih starih in deloma tudi novih neslovanskih jezikov učiti! Slovar izdelavati, pa proti se še le učiti, pa ni nikakor mogoče! Naj vendar ne verjame vsega gospodu Muys-u. Poljaki so nikakor ne slovečega zgodovinarja Muysa pognali; dobro bi bilo, da bi mu novi deželni zbor poslal popotnico. Mic, Muc naj ob lepem renskem bregu se sprehajaje uči tevtonske mladenče obée primerjavnega jezikoslovja, s katerim se je prisiljen v našem pokojnem mestu pečati jel, ako ravno ta prebrisani primerjavci raznih jezikov ne zna nijednega slovenskega narečja!

Prav je, da hoče Levstik dodelati celi slovar, ne ga pa izdajati v posameznih knjižicah. Toda mi ga bomo pri obljubljeni obširnosti in temeljitosti morali čakati dvajset, trideset let. Mi ga pa že vsak dan potrebujemo, kot riba vode. Pri moji previdnosti prav rad še kaka 4 leta čakam. V teh štirih letih se mi zdi pa Levstik slovarja njemu po volji nikakor izdelati ne more. Zdi se mi, naj tu naravnost izrečem, da

tacega slovarja v tem kratkem času ne samo izdelati ne more, ampak da se mu še ne dozdeva, kakšen da bi bil. Prav je imel Čigale rekši: „Levstik še komaj pri delu se je že na visoko sedlo vsedel“. Sklicuje se na Grimma. Naj bi vendar njegov slovar bolj natanko opazoval in precej videl, da slovensko-nemški slovar tak ne more biti. Naj bi vendar ondi zanimivi vvod pazljivo prečital in resnobno premišljeval, in videl bo, da slovensko-nemški slovar tak ne more biti. — Mi potrebujemo po novejših jezikoslovnih načelih izdelanega slovarja, — naj tudi še bolj primerja slovensko slovanskim narečjem, naj bo tudi še bolj znanstveno razpravljen kot je Čigaletov; nikakor naj pa Levstik ne poklada vanj vse sedanje jezikoslovne modrosti, kajti potem bi ga možje, ki niso ex offio jezikoslovci ali nikakor ali pa le z velikim trudom rabili. Levstika bi imel njegov posel, bi imel naslov pričakovanega slovarja že pripeljati na pravo pot. Slovensko-nemški slovar! Naj nobeden ne misli, da bi po tem moral slovar tak biti, da bi ga lahko tisti rabili, ki se slovenskega jezika še le učé ali ga pa le po starem robkajo. Za take bi ne bil pripraven, novi nam tudi odveč, ker imamo Janežičevega. Naj bi g. Janežič tudi ta del ponovil!

Jaz mislim namreč, da slovar slovenski po Levstikovih mislih, po njegovih zaželeni obširnosti in temeljitosti bo moral le slovenski pisan biti. Korenine, različni pomeni,

razni zgledi iz slovenskih (in deloma tudi iz slovanskih) knjig in spisov itd., vsega besednega zaklada slovenskega jezika se bodo morali le slovenski razjasnovati —; tak slovar se ne bo imenoval ne nemško-slovenski, ne slovensko nemški slovar, — imenoval se bo ponosno „slovenski slovar“, res pravi zaklad bogatega našega jezika. Le tak slovar se bo smel primerjati z nemškim, ki sta ga učena Grimma že v starosti izdelavati jela; z italijanskim, ki ga tudi le v italijanskem jeziku Italijanom spisuje Slovanom zgubljeni Dalmatince Tomazin vulgo Tomaseo. Znani slovar francoske akademije je po drugih načelih osnovan in se z omenjenima nikakor primerjati ne more.

Ako pravim, da takega slovarja v naglici v malo letih imeti ne moremo, naj mi nobeden ne očita, da se med tiste može štejem, ki vedno kličejo: Le počasi, le počasi! in ki premudro modrujejo: Kdor počasi dela, dolgo dela! Mislim pa tudi, da nam je še bolj potreba slovensko-nemškega slovarja. Praktični Kranjec ne zazida vsega premoženja v krasno poslopje, v katerem bi se drugi radovali, ko bi on z raztergano srajco kruha prosil Sapiienti sat!

Mislim, da mi g. Levstik tega ne bo zameril, da sem v nekladkej besedi o njegovem slovarju spregovoril. Ko bi bilo „Slovenec“, prav, utegnem mu še kak košček o tej reči prikloniti. (Prav ljubo! Vr.)

cem se pa vsaj ni treba bati, da bi jih kdo v deželnem zboru opominjal, da na Koroškem tudi Slovenci prebivajo, katerim grejo enake pravice kakor Nemcem, ker oni tudi enaka bremena nosijo. Nemci se veselijo, da so dobili Luteranci dva zastopnika v deželnem zboru; nam pa se dozdeva, da smo mi Slovenci, katerih nas je na Koroškem več ko 117.000, dro toliko vredni kot Luteranci, katerih je le okoli 18.000. Nemci so s tem, da nam niso nobenega zastopnika privoščili, da so za čisto slovenske in nameštane volilne okraje le svoje nemške kandidate postavili, in da so vse moči in zile napeli, da so nas pri volitvah podjali, s tem so Nemci nam jasno pokazali, česa imamo od njih se nadjati: Na pete stopali nam bojo in nas zatirali, kjer in kolikor bodo le mogli, oni bi še radi nad nami gospodovali, kakor so gospodovali v prejšnjih časih. Kaj nam je zdaj početi? Ali se bomo njim vdali? Nikakor ne! Krepko na noge moramo stopiti in serčno svoje pravice braniti. Pa kako, ko nimamo zastopnikov v deželnem zboru? Če jih nimamo, mora biti naša skerb, da jih dobomo. Le upanja ne smemo zgubiti; kar še ni, pa bo.

Volitve so sicer pri kraju, poslanci so izvoljeni, ki bodo 6 let se posvetovali in delali za blagor domovine. Preden pa mine 6 let, more se marsikaj prigoditi, da postane ta ali uni sedež v deželni dvorani prazen in treba bo novega poslanca voliti. Za ta čas si moramo zgodaj pot ravnati. Odpraviti moramo tedaj največji zadržek, ki nam je branil, da nismo mogli voliti poslancev v deželni zbor po svoji volji in v svoj prid. Nekdanji minister Schmerling je s pomočjo birokracije volilne okraje tako zvito osnoval, da dobojo Nemci povsod preleško večino glasov, da potem pri volitvah Slovence lahko premagajo. Volilni okraj, kakor so po Šmerlingovem kopitu osnovani, ti so tisti kamen, na katerem se mi Slovenci spotikamo, da tudi pademo; ta kamen nam je treba s pota odvaliti. Volilni okraj se morajo preurediti. Da se to zgodi, morajo zdaj, ko drugih zastopnikov nimamo, slovenske občine same se oglasiti.

Z Nemci hočemo v prijateljstvu in miru živeti; kedar pa pride čas volitve za deželni zbor, voliti z njimi deželnega poslanca nečemo. Ta glas naj povzdignejo vse slovenske občine in naj vložijo prošnjo pri visoki vladi: naj se osnujejo volilni okraj po narodnosti prebivalcev, da ne bodo več Nemci in Slovenci skup deželnega poslanca volili. Upamo, da bo visoka vlada, če pridejo vse slovenske občine z enako prošnjo, za prihodnje volitve volilne okraje bolj primerno in pravično osnovala.

Gledé na to preimenitno reč morem naznaniti veselo novico, da se v Rožeškem kraju, kjer so slovenski volilci od Nemcev že trikrat bili premagani, že napravlja taka prošnja, v kratkem jo bojo podpisale vse občine in jo poslale visoki vladi. Da bi le tudi drugod Slovenci tako se zdramili in enake prošnje vložili; tako bi bilo upati, da se bodo odpravili dozdanji volilni okraj in osnovali novi bolj pravični. To je za nas Slovence *conditio sine qua non*, če hočemo kedaj dobiti poslance, ki nas bojo v deželnem zboru zastopali. Slovenci ne spite, da neprijatelj ne pride in ne seje ljulike!

Iz Ljubljane. 18. febr. A. B. (Iz deželnega zboru; česa nam bode zdaj najbolj treba?) Kakor drugi deželni zbori takraj Litave, pričel je tudi naš danes svoje kratko zborovanje z navadnimi ceremonijami. Omenim tukaj le toliko, da si je prizadjal dosedanji deželni odbor dokazati potrebo, da se ovržejo volitve v Trziču in v Postojni, kjer sta bila izvoljena gg. dr. Prevec in baron Schloisnig. V pretresovanju teh dveh volitev, kakor tudi kranjske, kjer je bil voljen predstojnik g. Höffern in proti kateri protestujejo Kranjci, izvolil se je

odbor 5 poslancev, ki poroča v sredo o tej zadevi. Želja odbora deželnega se ne bode izpolnila, kajti pomanjkljivosti pri prvih dveh volitvah niso nikakor veljavne in tehtne. Tudi volitev g. Höfferna se menda ne bode dala zavreči, ker so le trije od kmečkih sosesk, ki so se združili z Loko, svoje glasove oddali. Odbor bode tedaj menda predlagal, naj se vse tri volitve za veljavne spoznajo. Družega važnega ni iz prve seje omeniti.

○ Da bode kranjski deželni zbor imel veliko važnost za vse Slovence, to bode vsakdo sprevidel. Ljubljana bode sedaj še veliko večjo važnost imela za vse Slovence; treba je pa tudi, da postane v vsakem oziru pravo središče in ognjišče, iz kterega bodo razlivali se žarki ogrevajoči na vse strani. Česa pa nam bode najbolj potreba v sedanjih tako važnih političnih okoliščinah, to je politični dnevnik, kterega moramo na vsak način skušati na noge spraviti v srcu Slovenije, v belej Ljubljani. Sramotno bi bilo, ako po tako slavnih zmagah tega ne zvršimo, timveč kjer bi bil gotovo „Slovenec“, ki izhaja vže trikrat na teden, volje da se preseli v Ljubljano. Prosim Vas, čestiti gospod lastnik „Slovenca“, da blagovolite javno izreči svoje mnenje o tej tako važnej reči. (Se bo že zgodilo. Vr.) Prihodnjic hočem potem obširneje govoriti. Treba nam ga je dnevnika, kakor ribi vode! Ne odlašajmo tedaj stvari, ki nam je tako potrebna, katero moramo na vsak način imeti! Skazimo se, da smo vredni slavne zmage!

Iz Senožec 12. februarja 1867. Tedaj kakor se od povsodi čuje, je res dvalizem že z eno nogo čez prag! Tužna Avstrija! Če se pa tako rešiš in odideš prezgodnji smrti, potem je na svetu res vse mogoče. Uboga, koliko te že stanejo zdravila in poskušnje, in zdaj si upaš še srkniti iz čaše, iz ktere si pripila bodeš smrtno bolezen!? Le zaupaj, ali glej komu! Koliko že so se trudili tvoji resnični, pravi prijatelji zavrniti te iz krivih potov — rešiti te pogube — in pripraviti te na stezo k napredku, k blagostanju? A koliko so opravili? Nič, kakor se pri površnem pogledu vidi, kolikor glas vpijočega v puščavi. — Res že je bil nekoliko posvetil up za prihodnost — ali kaj pomaga, ker se je vendar — le vse zasukalo na staro!

„Trdovraten grešnik se ne poboljša, če se pa na pol poboljša na krivo pot vrne, postane še hujši!“ Torej, dragi politikarji! tudi jaz bi se vstopil v kolo vaše, meril bi, računil in plane delal na tem polju — politiziral bi za Avstrijo; pa dragi moji, jaz sem premalosrčen, da bi si kaj upal tu — o skupnoavstrijskih zadevah pustim „čas času“, saj še celó:

Likurgova postava,
Avgustova je slava,
Gigant je našel grob!
Mogočnost Kartagina —
In silovitost Rima
Končal je časa zobi.

Kako torej bi mogoče bilo, da bi Nemci in Madjari dolgo gospodovali nad Slovani in Romani?

Sijajno je večina naroda našega pokazala svojo narodnost. Slava volilcem in domoljubom na Kranjskem, Štirskem in v Primorju, ki so zato reč tako iskreno delali! Torej dragi „Slovenec“! tu, ako ti je drago, večkrat kaj. Zdaj le nekoliko še iz naših krajev. — Vidši vspeli našega g. kaplana za slovensčino, posebno kar se tiče društva sv. Mohora, ne morem si kaj, da ne bi duhovnim gospodom po Slovenskem prijazno na srce položil: „Delajte da pridobite, da oživite duše mrtve!“ — Cesta iz Razdrtega čez Rebrnice je utrjena; kdaj se začne pa čez Volčji potok (izpod stare ceste v Smolevem na Zingarco), da se odpravi sitni smolevski klanec (nad Razdrstem)? Čudno se mi zdi tudi, kaj odlašajo z Istrsko cesto, ktera se bode stekala v dunajsko-tržaško pri Seno-

žečah, ker do Divače je bojda že utrjena? Pravo bi bilo, da bi kmalu začeli to delo, ker ljudje so jako potrebni zaslužka, in narediti se pa bode morala prej ali slej.

Franjo, kmečki sin.

Iz Žirov. *? (Nekaj o ipavski volitvi). Menda je bilo v „Slov.“ o vseh volitvah na Slovenskem kaj brati, le o ipavskej nisem črkice bral, zatorej naj mi bo dovoljeno, da jaz o njej kaj spregovorim. — Pri tej volitvi se je pač pokazala resnica pregovora, ki pravi: „Prevzetnost se spotika in sramota se zanjo pomika.“ Glejte! Nemški „Centralwahlkomité“ v Ljubljani se je na vso moč trudil Slovence tudi po Ipavskem na svojo stran dobiti, pa le v idrskem kraju je bilo nekaj ljulike med volilno pšenico najti; vendar pa ta volilni odbor ni spravlil letos od svojih možiceljnov le enega ne v dež. zbor, — in tako se je zgoraj omenjeni pregovor res uresničil! Zdej nemškutarska ošabnost ve, da ipavskim Slovincem nič ni mar za neslano nemškutarijo! Prizadevali so si nemškutarji na vso moč, da bi svoj namen dosegli. Tako je eden izmed onih agitatorjev pred volitvijo zastoj jesti in kuhano vino piti ponujal. Drug je stal na poti in obetal poštnim volilcem zlate hribe in doline, tedaj vse to, kar si more ljubo srčice pozeleti, ter jim zažugal: Ne volite duhovnov in ne od narodnega odbora priporočenih mož, med kterimi so tudi črnuhi podpisani, ti vam bodo napravili, da se bodo ženili (kaj še!), navlekli vam bodo zopet tlako in desetino, in pa da se ne bote več učili nemški, da potem zmiraj neumni in zatelebani ostanete.“ — Tako nerazumno so govorili in delali zoper duhovščino, zlasti pa zoper ipavskega dekana, da bi bili volilce premotili, — ali ni se jim zgodilo po godu in ostali so na cedilu. Dekan Grabrijan je bil izvoljen. Drugikrat pišem morebiti kaj o nemškutarskih žirovskih volilcih.

← **V Gorici.** (Kaj je to?) Komaj je bila Gorica tako srečna, da je navihanega Favettita zopet dobila, že se šopirijo tukajšnji Furlani in pofurlančeni odpadniki. Favetti, ki je bil zarad velicega izdajstva za 6 let v ječo obsojen, se izpuščen pripelje 17. zvečer domu, 18. zvečer pa na raznih krajih tri nastavljene petarde (razpokače) počijo: ena pred policijsko sobo, druga pred oficirsko kavano (ali prav za prav v njeni veži), tretja tudi tam, kjer se navadno nekteri uradniki shajajo — pred Marcinovo kerčmo. Tu so tudi nekega sleparja zasačili in čudna osoda! bil je ravno tisti, ki je 17. popoldan v slovenskem št. Petru pri Gorici vpil: Viva il nostro secretario Favetti!! Kmetje se oglasijo: Krepa naj! in dobil je kervavo znamenje čez glavo. Kdo je ta capin? — Po imenu slovensk renegat. Nov dokaz, kako napčna pota je nekdanja vlada po Goriškem hodila, slovensčino zatirala, italijansčino podpirala in si tako sama gojila strupeno kačo. Uborno štanje našega naroda! Da bi nam skorej prišli milejši časi!

Iz Černič v ipavski dolini („Blattl“. Vreme.) Kot Rifenberčanom, Kronberčanom je tudi nam Černičanom prinesla „Domovina“ program nemškega lista v Gorici. Sleherni je lep gladek popir raztergal na štiri koso-ve in jih nesel tje v tisti kot, kamor še cesar peš hodi. Čudili smo se pa „Domovini“, da nam ponuja tujo slabo robo. Bog nas vari, ako bo njen vrednik v deželnem zboru s tako mlačnim duhom branil narodne pravice in se rajši potegoval za tuje ljudi kot za domače blagostanje. Morebiti pa vrednik „Domovini“ misli, da imamo Ipaveci toliko denarja, da nam ga še kaj ostaja, da bi se še na tako drage nemškutarske liste naročevali! Pa kaj bi tožil nad našo revščino, ki nas na vseh straneh pritiska! — Vreme imamo lepo, Bog daj tudi lepo dobro leto, da bi nam obilnega vinca obrodilo! — nr—

Iz Liburnije — r — (Lepa slovesnost). Kaj je pomenjalo to nedeljo veselo zvonjenje, kaj grom topov, kaj lepo okinčane ulice prijaznega mestica Lovranskega? — Čuj, predragi čitatelj slovesnost. Izročila se je namreč 3. febr. zapuščena čeda fare Lovranske novo izvoljenemu plovanu g. Andreju Šter-ku, bivšemu vikarju in učeniku semenišča v Terstu. Da je ta mož vsem faranom po volji, bralo se je vsakteremu na obrazu. Ko so mili zvonovi naznanovali pričetek slovesnosti, derlo je ljudstvo mlado in staro, daljno in bližnje od vseh strani hrepeneče z lastnimi očmi videti svojega davno zaželenega pastirja. Ko je zvonjenje potihnilo, začela se je sv. maša, pri kateri je opombe vredno lepo petje, posebno pa izverstni govor, kterega so imeli prečastiti g. dekan kastavki, izročevaje mu v krepkem milo donečem hrvaškem jeziku bogoljubne ovčice. Po dokončani službi božji spremila je vesela množica svojega ljubljenelega pastirja v plovanijo. Tukaj pri bogato in lepo okinčani mizi je kmalo sledila napitnica za napitnico, med kterimi je posebno opombe vredna ta, ki jo je slavni plovnik moščeniški g. Matija Jurinac, govoril na čast občno spoštovanega novo izvoljenega plovana. Oči vseh povabljenih so bile obrnjene na starčeka, kteremu so od veselja igrale solzice v očeh.

Pozno v noč je odšla vesela družba z enoglasnimi Slava-klici novoizvoljenemu. Da bi ga ljubi Bog ohranil „mnogaja“ leta faranom in materi Slavi na korist! —

Da pa svet spozna, da tudi tukaj v naših krajih ni pozabljen mili maternski jezik, naznanjam, da se je tiskala slovanska pesmica v spomin te prelepe slovesnosti. (Prosimo večkrat kaj! Vredn).

Trojedina kraljevina.

Na Reki 16. febr. — e — (Naše stanje!) Vse dežele se gibljejo in odpravljajo svoje poslance v deželne zборе! vse dežele znašajo tvarino skupaj, iz ktere bi se imela sezidati Avstrija in vsakej narodnej družnici napraviti posebna izbica. Le mi Hrvati čepimo in se ogledujemo. Kaka bo naša osoda? Če se naše stanje dobro premisli, bi človek slobodno rekel, da Hrvaška nikoli ni bila v takej nevarnosti, ko je ravno sedaj. Ko so divje turške drhali našo domovino napadale, imel je naš narod svoje vodje, ki niso samo domačije svoje hrabro branili, ampak vživali so tudi zaupanje naroda. Sedaj ne najdeš takega moža na čelu naroda. — Poglejmo malo, kakim narodnjakom je izročena trojedna kraljevina. — Na Dunaju imamo kancelarja Kussevicha (tako se piše), ki je poznan madjaron; v Zagrebu imamo bana Šokčevića, ki bi moral biti oče domovini, on pa je le vojaški general; imamo 7 velikih županov, kteri bi morali biti matere narodu, oni pa so zgolj vladini uradniki, za narod si pa malo glave belijo, in tudi narod vanje malo ali pa nič upanja ne postavlja. Tisti možje, ki domovino v resnici ljubijo, in kteri so pripravljene vse za narod žrtvovati, ostali so brez vsacega upliva za narodno reč. Naš je tedaj narod zapuščen, osamljen, osoda njegova visi zgolj od božjih rok. — Tako je sedaj z nami na Hrvaškem.

V ravno tem položaju pa nas čakajo hude skušnje, hude bitke za našo samostojnost, ktero smo poprej vživali, ko še poznali nismo Madjarov, pa tudi ne Avstrije, ktero smo krvavo zaslužili, in s krvjo plačali. Kdo bo nas tedaj branil, kdo zagovarjal? Ni je žive duše, ktera bi za nas besedico črhnila, ampak naši poglavarji mislijo, nas na vso sapo zapustiti, samo da bi se gospodom Madjarom prikupili, svoje časti in službe obdržali, ali pa še na više bili povzdignjeni!

Iz Reke 19. febr. — u — (Kaj bo?) Ne zamerite, da Vam v naglosti par vrstic pišem. Ravno zdaj (ob 3 pop.) čujem, da so zavolj demonstracij, o kterih bom spomnil prihodnjič kaj več, zaprli 4 prve rogovileže, t. j. dra Giačica, Matkovića, Sgardela in Valušnika. Ljudstvo je vznemirjeno in vojaci morajo skupaj biti. — Bog dal, da bi se nocoj po noči nič hudega ne zgodilo! Zvečer je tudi bal alla nazionale unghereze, ako tudi tukaj zajec poti ne preteče. Rečani pričakujejo vedno madjarskega guvernerja ali komisarja iz Pešte, ki bode Hrvate iztiral, Madjare in madjarone pa nadomestil. Zdaj je vse all' unghereze — eljen in baratom! Bog se nas usmili!

Naši deželni zbori.

Koroški. 21. febr. bila je druga seja našega dež. zbora. Obravnavalo se je najpred zastran nekterih deželnih posestev, ktera naj se mestu Celovcu prodajo. Potem je bilo sklenjeno, naj se Velikova vrata poderó. Slednjič pride volitev deželnega odbora na versto. Izvoljen je bil še le en sam odbornik namreč g. Nagel, zastran unih treh se menda niso mogli poslanci zediniti. Danes (22.) še le se volitev dokonča.

Dr. Erwein menda noče več biti dež. odbornik; Gironcoli se pa menda zato službo poganja. 4 dež. odbornike imamo; da bi pa kateri med njimi tudi slovenski znal, čemu to; nemški liberalci terdijo, da smo Slovenci le samo zavoljo tega na svetu, da plačujemo in — molčimo. —

Goriški. II. seja 19. t. m. bila je odločena sporočilom o volitvah sedanjih poslancev. Poterdili so se razni poslanci, le volitev jednega se je enoglasno uničila, namreč volitev tominskega predstojnika, ki so ga slovenski tergi in mesta volila. Čudno se nam je zdelo, da izvoljenec priča tega vendar zboru predlaga, da naj se zastran njega poseben odbor ustanovi, rekši, da, kar še manjka, bo že dodal. Kaj bo dodal? Saj deželni zbori ni špeharski terg, kjer bi svinjino prodajal! Mala manjšina — Furlani — se je tudi ustavljala poterditi dva druga izvoljenca, kterih enega so Furlani enega pa Goričani izvolili. Enakopravnost je tudi tu tirjala, da se posebni odbor za te volitvi izbere; nikakor pa se ni bati, da bi ta dva spoštenjaka — tudi Slovencem pravična moža — spodbili. Najbolj zanimivo pa je bilo pri tej seji, da je narodnost slovanska iznova se pokazala. Grof Pače — po odgoji Nemeč, pa nam Slovencem kot Furlanom tako pravičen, da večega tujega spoštenjaka v deželi ni — bere italijansko pa tudi slovensko prisego. „Obljubimo“, so tudi slovenski odgovorili sl. zastopniki. Slava tedaj grofu Pačetu! Slava našim zastopnikom! Bog daj, da bi se „konservativna svobodoljubna stranka“ s našimi zares „svobodoljubni narodnjaki“ zedinila! Sloga jači, nesloga tlači. —

Ptuje dežele.

Prusija. Semtertje počí kak glas, da pruska vlada ne pusti nikdar Avstrije spred oči in da neki po vseh mejah pruski vohuni šefnajo. Slaba znamenja!

Italija. Ricasoli še ostane minister, drugi pa so večidel novi možje. — Tonello je po „France“ v Rimu vse dobro opravil.

Francoska. Napoleon obeta mirne čase, kar je tudi lani storil, pa ni bilo res in bo težko tudi zanaprej, ker se v izhodu ne-

kako vse čedalje bolj zapleta. Da bi se le še razstava srečno končala, potlej bo pa bržkone tudi on vdaril!

Turčija. Na otoku Kandiji se še vedno dobro máhajo, pa tudi drugod že komaj čakajo, da bi se vdarili. — Kandidjotški narodni zbor je škofa Lambiškega, z imenom Paissios, obsodil zato ker je samostan Arkadion Turkom izdal. — V Carigradu menda spet „hathumajume“ in druge take zlate obljube na popirju kujejo, — pa kakor se kaže zastonj, ker Bog se bode usmili kristjanov, da bodo rešeni silovitega turškega jarma.

Razne novice.

* Iz Ljubljane: Njih Veličanstvo je blagovilo potrditi sklep deželnega zbora, po kterem ina znašati deželna priloga 40% pri direktnih davkih, izvzemši vojskino doklado in 20% pri vžitnini za vino in meso.

* Prejubeznjiva tevtonska tetka „Triesterica“ še vedno žaluje, da ne bode grof Auersperg več sedel v deželnem zboru Kranjskem. V preveliki žalosti se je revici celo pamet začela mešati, kajti ona pripoveduje reči, ki se nikoli niso godile! Tako se ji sanja, da bi bil grof Auersperg izvoljen, ko bi ga bil nastavlil „centralkomite“ za kandidata v kmečkih občinah ali pa v mestih in trgih, kakor je nastavlil druge velike posestnike, ki so bili tudi reš izvoljeni! O ti zmešana sirota! Ali si že pozabila velikanske nule, ktera je zrasla „centralkomiteju“ iz posameznih nul njegovih kandidatov!

* Opravništvo postojnske jame bode poslalo v veliko razstavo v Parizu velikanski kapnik iz enega stranskih oddelkov jame. Rudečkasti kapnik je še popolnoma čist in neokajen in tehta 11 centov.

* Ponoči od 18. na 19. t. m. zgodila se je v neki hiši na trgu žalostna nesreča. Zadušili so se v sobi trije ljudje, namreč dve ženski in en otrok po ogelnem sopuhu, kteri se je nabral v sobi. Našli so jih še le popoldan mrtve.

* V Ptujju je oni den umerl g. Fischer pl. Wildensee, namestnijski svetovalec in ptujski okrajni predstojnik.

* Dahomejci v Afriki mislijo neki svojega glasovitega kralja, o kterem smo že poročali, koliko ljudi da o posebnih praznicah svojim bogovom zaklati da, v letošnjo pariško razstavo poslati in sicer v veliki tičnici, ki bode imela napis: Je na prodaj s tem pogojem, da se stroški za hrano povrnejo. — Vprašanje je zdaj le, če bodo to divjo zver, kralja namreč, tudi vjeti in v tičnico zapreti mogli!

* Na Dunaju je bil 16. t. m. žalosten in omilovanja vreden dvojoj. Dva precej imenitna veljaka, namreč mladi princ Solms, topniški stotnik v dunajski orožnici, in g. of Wedel, pribočnik hanoveranskega kralja, ki zdaj v Hieingu blizu Dunaja stanuje, sta se zavolj neke malenkosti (kaj je prav za prav bilo, ne ve se za gotovo) sprla in čast morala se je nesrečnim in progresnim dvojojem rešiti. Sla sta s potrebnimi spremeljevalci zjutraj v Prater in odločila mesto. Znamnje se da, oba dvojojnika skočita na odločni jima kraj, namerita eden proti drugemu samokresa, — gr. Wedel sproži prvi in zadene pri priči nasprotnika svojega v prsi, da se koj na tla zgrudi in čez nekaj časa umerje. Zmagalec pa jo s tovarši hitro stran popiha in še tisti dan iz mesta na tuje beži, da bi ga roka pravice ne zasačila. — Res žalosten prigodek! Kdaj se bode vendar ta silovita navada iztrebila?

* G. Bartol Francelj, učitelj na realki v Varaždinu, začne m. marca izdajati vsaki četrtek podučen časnik, z imenom „Priatelj pučki“ (ljudski prijatelj). Cena mu bo za pol leta po pošti 1 gld. 50 kr., za doma pa 1 gld. 25 kr. Dobro došel!

* 19. t. m. je bil naš dr. Tonkli, dosedanji kanalski pravnik, imenovan za advokata v Gorici. Serčno ga pozdravljamo! Upamo, da ga bodo za deželnega odbornika izvolili. Zopet smo za korak naprej, kajti dr. Tonkli je prvi slovenski advokat v Gorici! Goriški Slovenci! iščite pri njem potrebne pomoči; vstregel bo gotovo vsakemu, ker v njem se lepo edini pravdniška učenost in zmognost z milim srcem in iskrenim rodoljubjem! Slava!

Dunajska borska 22. februarja 1867.

5% metalike	62.—
5% nacional	72.40
1860 derž. posoj.	90.50
Bankine akcije	762.—
Kreditne	190.—
London	127.50
Novi zlati	6.2
Srebro	126.50